

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 3/2022

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Andrzej Kubisiak, Paula Kukołowicz, Maciej Miniszewski, Anna Szymańska, Paweł Śliwowski, Aleksandra Wejt-Knyżewska, Katarzyna Zybortowicz

SPIS TREŚCI

- 1.** MIK – komponenty i konstrukcja
- 2.** Wartości MIK – pomiary z III kwartału 2022 r.
- 3.** Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z III kwartału 2022 r.
- 4.** Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

**MIK to syntetyczna miara
znormalizowanych wskaźników prostych**

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

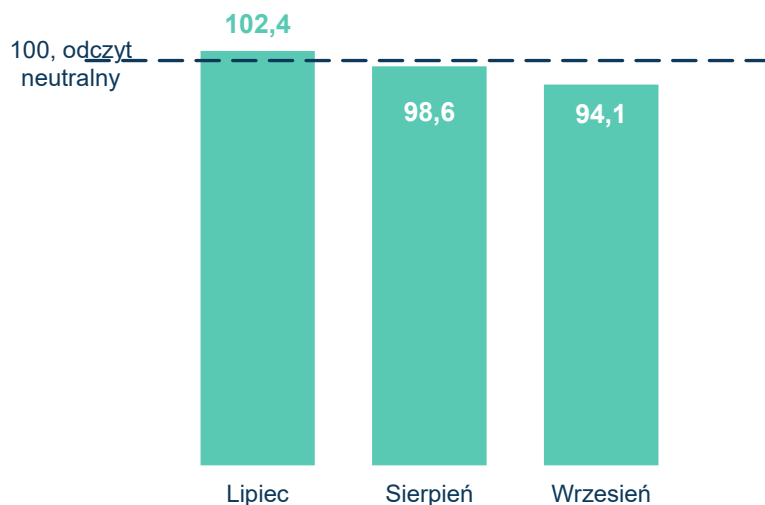

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

94,1 pkt. wyniósł wrześniowy MIK

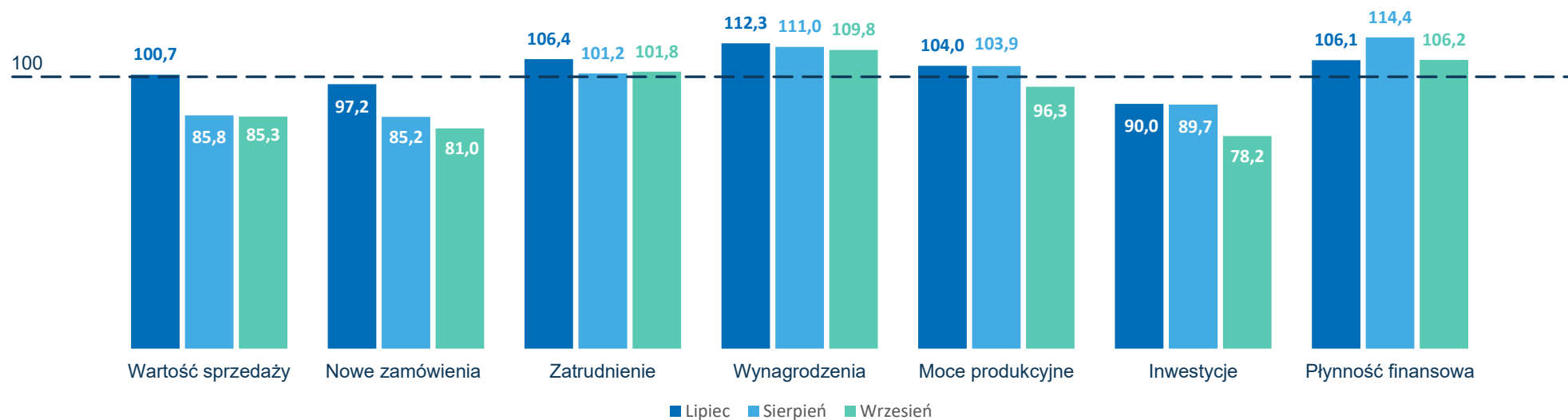
Miesięczny Indeks Koniunktury we wrześniu **spadł o 4,5 pkt. względem poprzedniego miesiąca**. W trzecim kwartale najwyższy odczyt zanotowano w lipcu. W porównaniu z poprzednim kwartałem obserwowane jest pogorszenie nastrojów przedsiębiorców.

W lipcu przeważały jeszcze pozytywne nastroje, zaś sierpniowy, jak i wrześniowy odczyt MIK wskazują na przewagę nastrojów negatywnych wśród przedsiębiorców. Wskaźniki są gorsze niż pod koniec II kw. Prawdopodobnie nie należy się spodziewać w najbliższym czasie spektakularnych wzrostów MIK. Z reguły czas powakacyjny, wchodzenie w okres jesieni w naturalny sposób tonują optymistyczne nastroje. Dodatkowo obecna sytuacja gospodarcza, w tym ciągle wysoka inflacja, trwająca wojna w Ukrainie nie poprawiają nastrojów, zarówno konsumentów, jak i przedsiębiorstw.

MIK – według komponentów

Spadek nastrojów dotyczył sześciu na siedem badanych komponentów

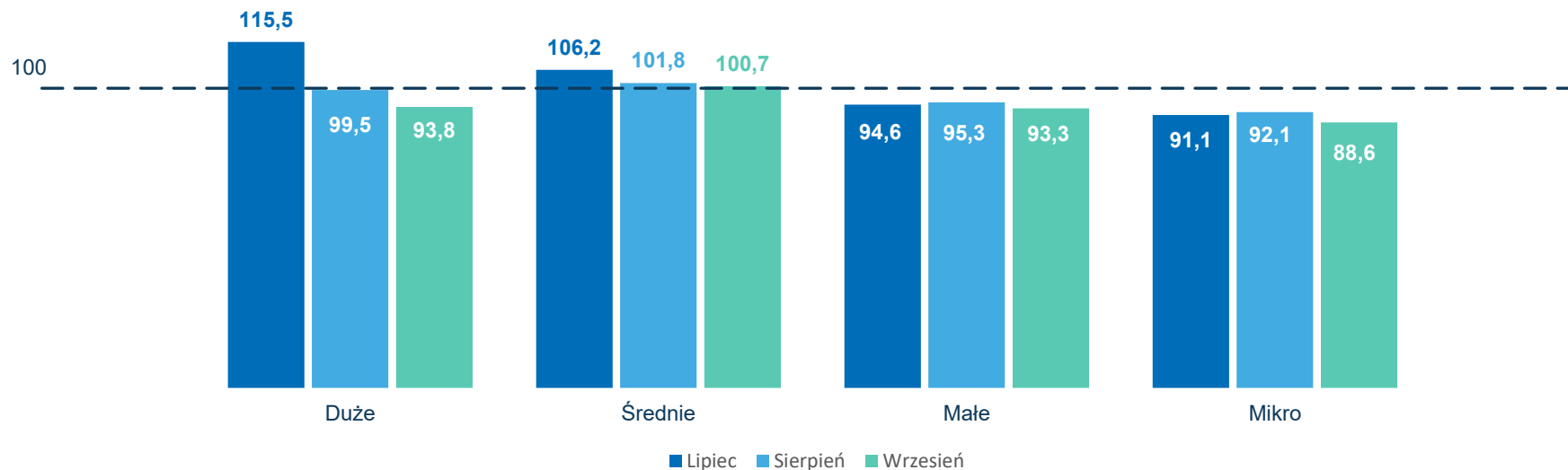
O spadku wartości MIK zdecydowały niekorzystne zmiany w sześciu, na siedem obserwowanych, komponentach MIK. We wrześniu w czterech z nich (inwestycje, nowe zamówienia, wartość sprzedaży, moce produkcyjne) wartości były poniżej poziomu neutralnego (100,0), co oznacza przewagę ocen negatywnych. We wrześniowym odczycie komponent zatrudnienie odnotował niewielki wzrost wartości o 0,6 pkt. m/m, a wynagrodzenia spadek o 1,2 pkt. do poziomu 109,8 pkt. Wynik wrześniowego odczytu dotyczącego płynności finansowej firm (spadek o 8,2 pkt. m/m) wskazuje na pogarszanie się kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw, mimo utrzymującej się przewagi pozytywnych nastrojów.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

Wrzesień przyniósł pogorszenie nastrojów w firmach bez względu na ich wielkość

We wrześniu wszystkie firmy poza średnimi osiągnęły poziom MIK poniżej neutralnego. Szczególnie mocno spadł odczyt MIK w dużych firmach, który w stosunku do początku kwartału zmniejszył się o 21,7 pkt. Znacznemu spadkowi wartości indeksu towarzyszyła zmiana przewagi nastrojów przedsiębiorców z pozytywnych na negatywne. Jedynie w średnich firmach pozytywne nastroje przeważają, mimo obserwowanego spadku wartości MIK. Pogorszenie się nastrojów wśród przedsiębiorców może wskazywać na coraz większy niepokój związany z sytuacją geopolityczną, gospodarczą, w tym wciąż wysoką inflacją.

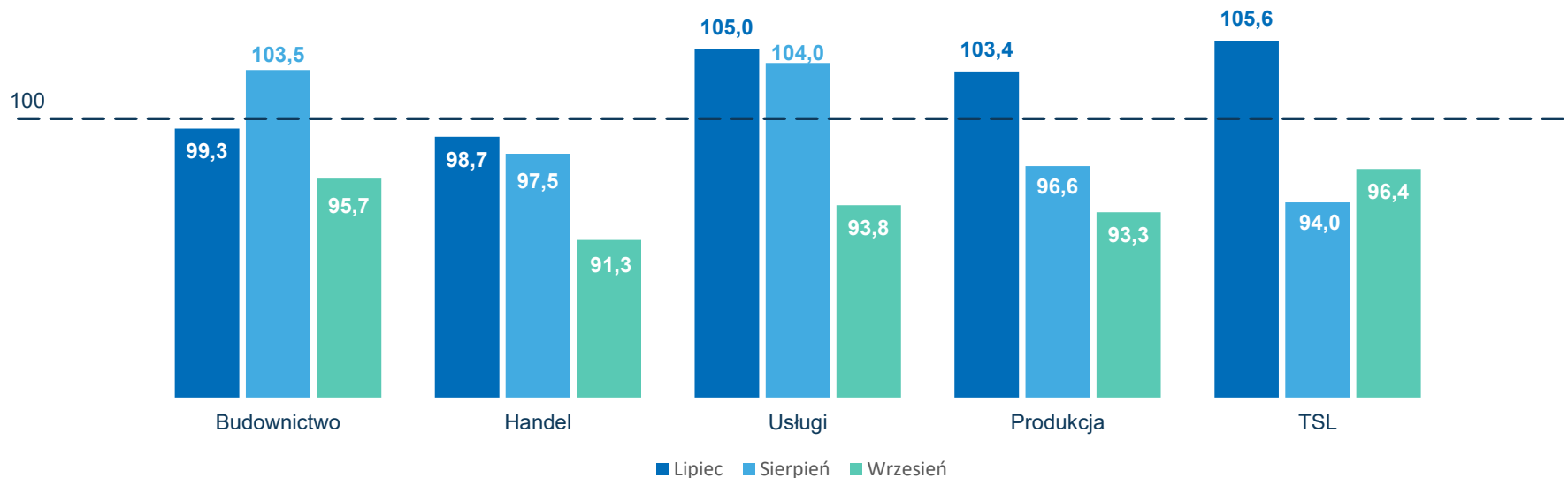

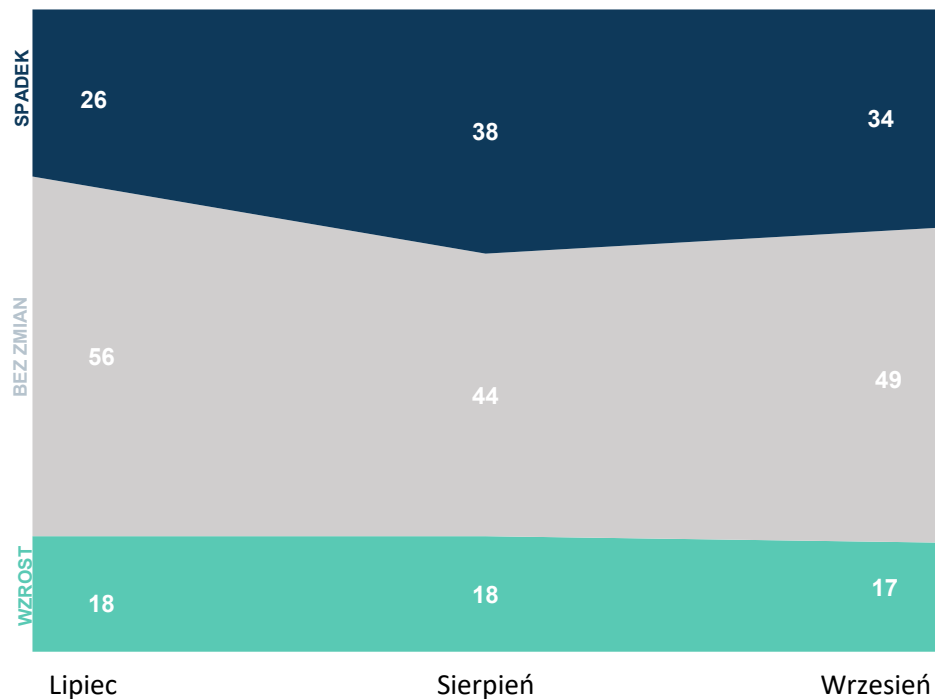
MIK – według branż

Wrzesień przyniósł spadek nastrojów we wszystkich branżach.

We wrześniu wszystkie branże zanotowały odczyty MIK poniżej neutralnego. Największe spadki m/m wartości MIK we wrześniu odnotowano w usługach (-10,2 pkt.) oraz budownictwie (-7,8 pkt.), natomiast w branży TSL nastąpił wzrost odczytu (2,4 pkt.). We wrześniu najniższy wskaźnik koniunktury był w handlu (91,3 pkt.), w którym jeszcze w całym II kw. przeważały nastroje pozytywne. Wojna w Ukrainie, rosnąca inflacja i ceny energii, a także utrzymujące się wysokie ceny paliw generują trudności w działalności firm w każdej z branż. Dodatkowo na handel oraz produkcję wpływają negatywnie zmieniające się zachowania konsumentów.

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w III kw. 2022 r.

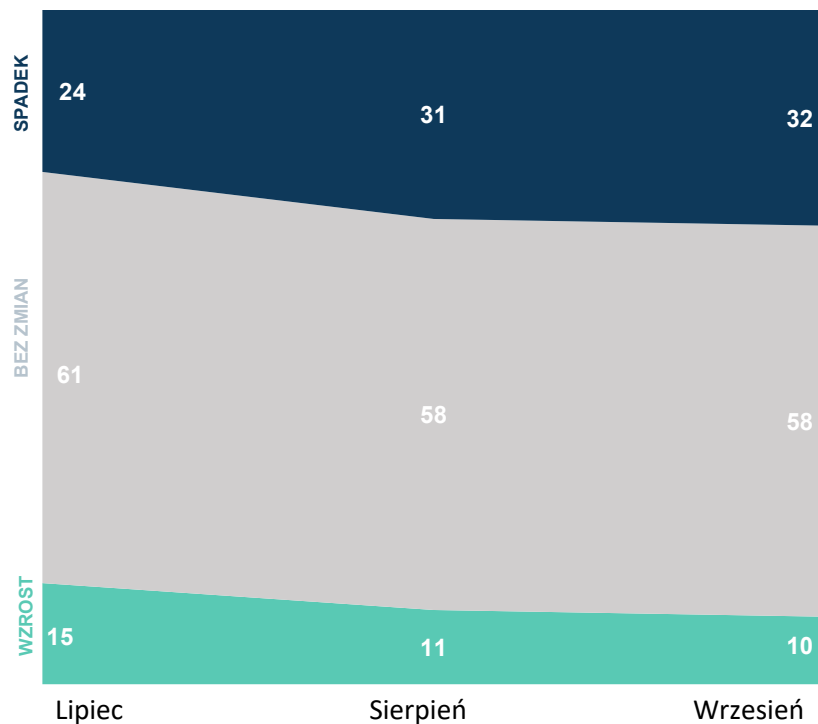

Widoczne jest wyraźne pogorszenie wartości sprzedaży

We wrześniu udział przedsiębiorstw deklarujących wzrost sprzedaży zmniejszył się o 1 p.p. m/m do poziomu 17 proc. Jednocześnie zmniejszył się udział firm odnotowujących spadki o 4 p.p. m/m do 34 proc. Najgorsza sytuacja miała miejsce w sierpniu, gdy prawie cztery na dziesięć firm zanotowało spadek sprzedaży. Porównując deklaracje firm z poprzednim kwartałem widać pogorszenie sytuacji przedsiębiorców.

Niemal połowa firm deklarowała brak zmian wartości sprzedaży we wrześniu (49 proc.). W porównaniu do II kwartału wzrósł udział przedsiębiorstw deklarujących spadek sprzedaży.

Zmiana liczby nowych zamówień w III kw. 2022 r.

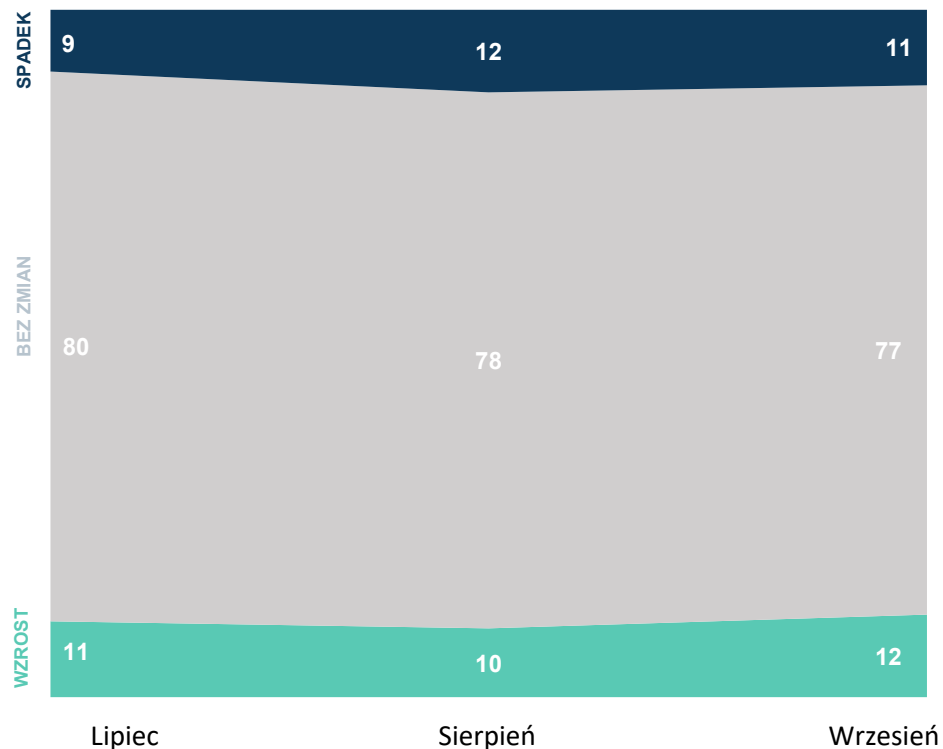

Zmiana liczby nowych zamówień koreluje ze zmianami wartości sprzedaży

Najgorszym miesiącem pod względem nowych zamówień był wrzesień, gdy blisko co trzecia firma odczuła ich spadek, a tylko co dziesiąta wzrost. W trzecim kwartale zwiększył się (o 8 pkt. do poziomu 32 pkt.) udział firm deklarujących spadek liczby zamówień oraz zmniejszył się (o 5 pkt. do poziomu 10 proc.) udział firm wskazujących na wzrost liczby zamówień. Przez cały kwartał udział firm deklarujących brak zmian liczby zamówień utrzymywał się na dość stabilnym poziomie.

Porównując deklaracje firm z poprzednim kwartałem widać wyraźne pogorszenie sytuacji przedsiębiorców. Zmiany w liczbie nowych zamówień wykazują tendencję podobną do zmian w wartości sprzedaży. Kolejny kwartał może przynieść dalsze spadki liczby nowych zamówień ze względu na sytuację geopolityczną i gospodarczą.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

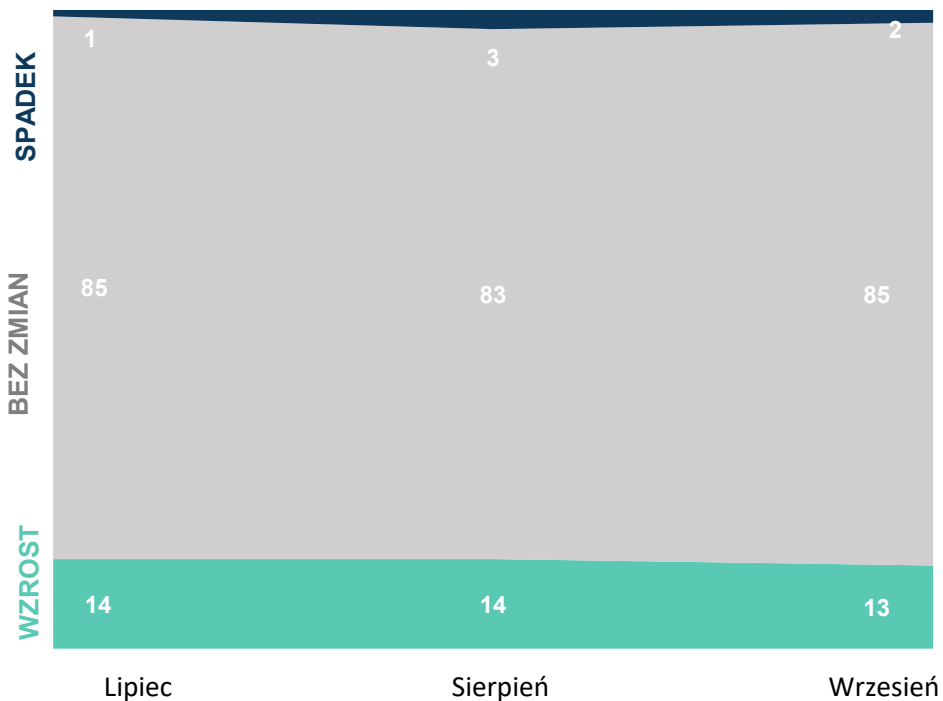

Sytuacja na rynku pracy jest stabilna

Pod koniec III kwartału zdecydowana większość firm (77 proc.) deklaruwała utrzymanie poziomu zatrudnienia - podobnie jak w poprzednich kwartałach. Od początku kwartału wzrósł nieznacznie udział firm deklarujących zatrudnianie nowych pracowników o 1 p.p. do 12 proc., przy jednoczesnym wzroście udziału firm planujących spadek zatrudnienia o 2 p.p. do poziomu 11 proc.

Można się spodziewać, że sytuacja na rynku pracy pozostanie stabilna. Prawdopodobnie przedsiębiorcy nie planują drastycznych cięć zatrudnienia, ale presja na wzrost płac może ich zniechęcać do przyjmowania nowych pracowników.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

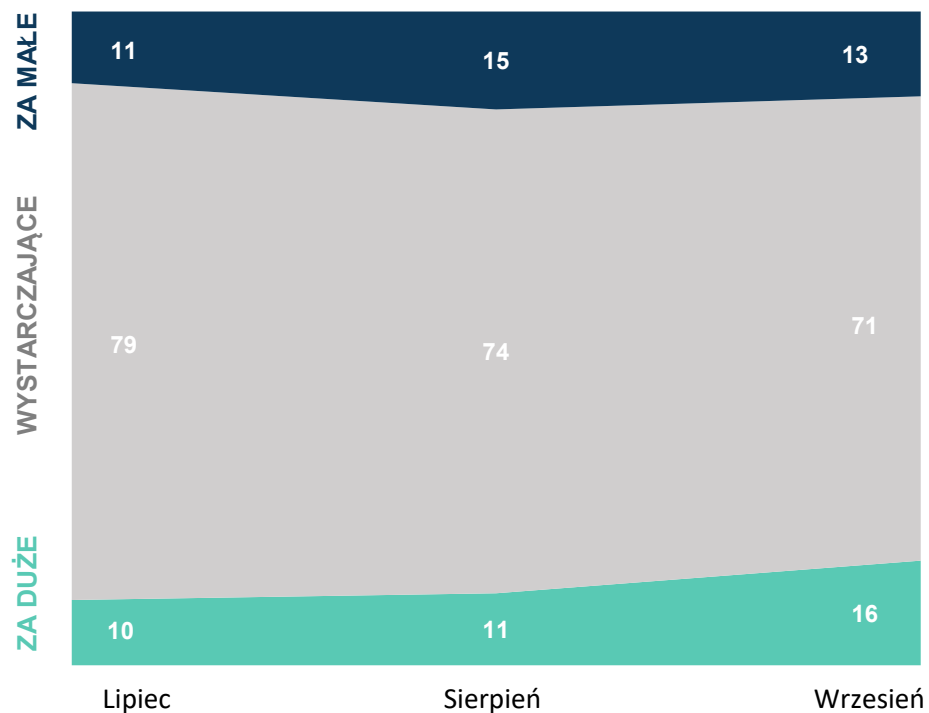

Więcej firm chce podnosić niż zmniejszać wynagrodzenia pracowników

Udział firm deklarujących utrzymanie poziomu wynagrodzenia w III kw. był na stabilnym poziomie – we wrześniu wyniósł 85 proc. Widoczna jest wyraźna przewaga firm planujących podwyżki nad planującymi obniżki wynagrodzeń pracowników.

W porównaniu z początkiem kwartału nieznacznie zmniejszył się udział firm planujących wzrost płac o 1 p.p. do 13 proc., przy jednoczesnym niewielkim wzroście udziału firm planujących ich obniżenie do 2 proc. Dane z III kwartału dotyczące planowanego zatrudnienia oraz wynagrodzenia wskazują na stabilizację na rynku pracy.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

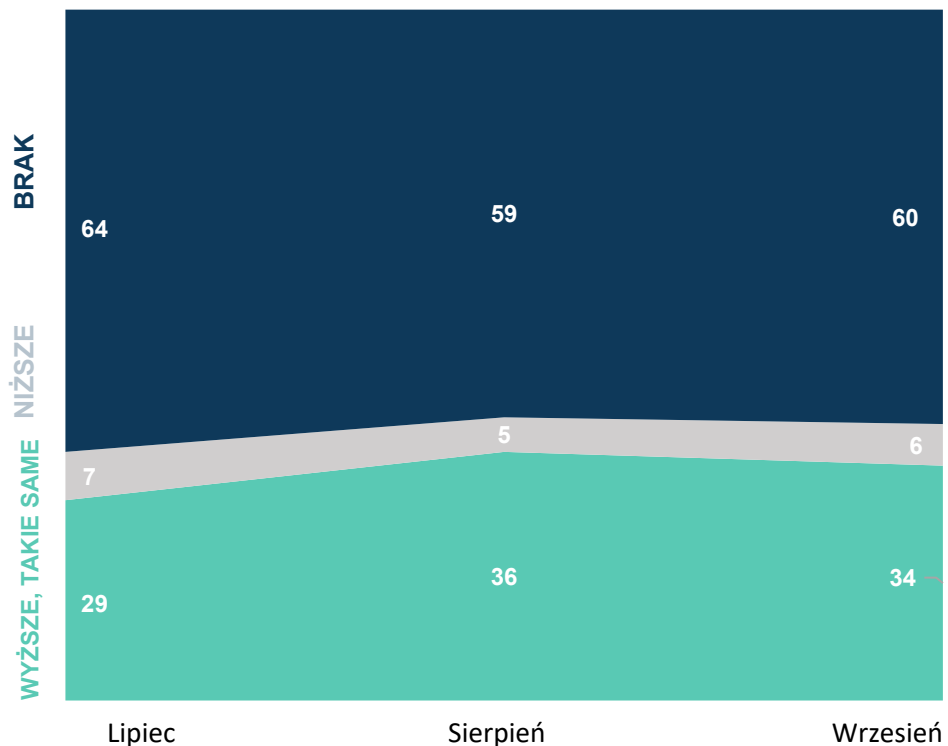

Większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne, ale rośnie udział firm ze zbyt dużymi mocami

We wrześniowym pomiarze blisko siedem na dziesięć firm (71 proc.) zadeklarowało posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc. Koniec kwartału zakończył się z przewagą firm deklarujących zbyt duże moce produkcyjne nad firmami o zbyt małych mocach produkcyjnych.

Zwiększający się udział firm o zbyt dużych mocach produkcyjnych na najbliższy miesiąc jest związany z wyhamowaniem tendencji wzrostowej w liczbie nowych zamówień i wartości sprzedaży.

Wydatki inwestycyjne firm

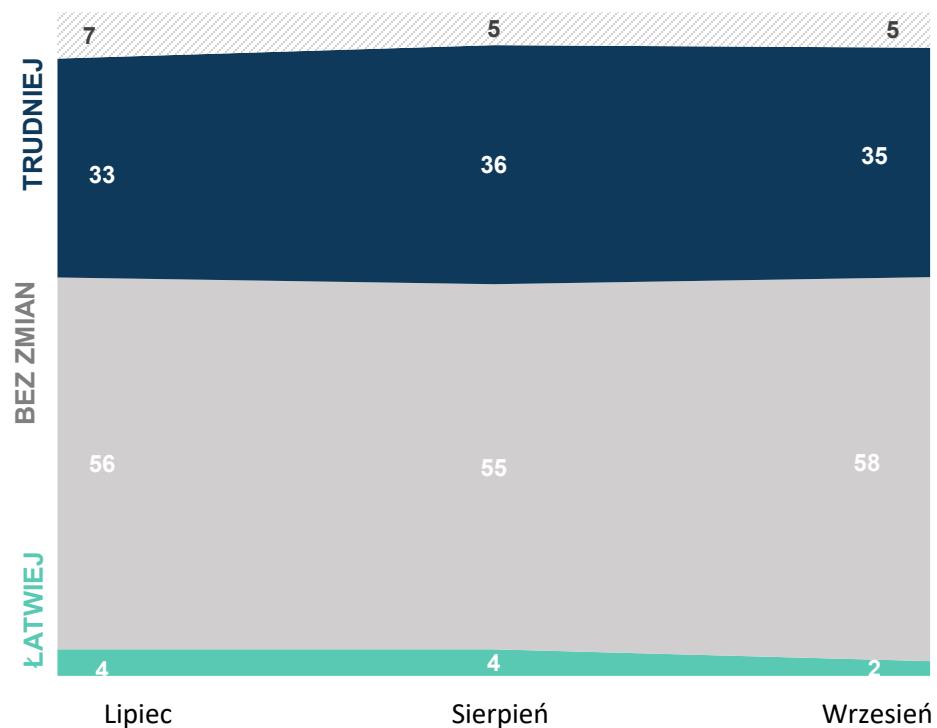

Większość polskich firm nadal nie inwestuje

Udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych w III kw. był wysoki, przy jednoczesnym jego spadku z 64 proc. w lipcu do 60 proc. we wrześniu. Z kolei odsetek firm, które zmniejszyły wydatki inwestycyjne był przez cały kwartał stabilny (5-7 proc.). Udział przedsiębiorstw, które utrzymały lub zwiększyły wydatki inwestycyjne, zwiększył się we wrześniu o 5 pkt. proc. do poziomu 34 proc. w porównaniu z lipcem.

Dynamika zmian w wydatkach inwestycyjnych firm w III kwartale nie różni się znacząco od tej z poprzednich kwartałów tego roku. Jednocześnie wydatki inwestycyjne nadal pozostają najniższym komponentem MIK. Niechęć do większej aktywności inwestycyjnej może obecnie wynikać z obaw przed rosnącymi cenami surowców i materiałów w związku z rosyjskimi działaniami wojennymi w Ukrainie oraz możliwymi trudnościami w dostępie do surowców i półproduktów.

Dostęp do finansowania zewnętrznego

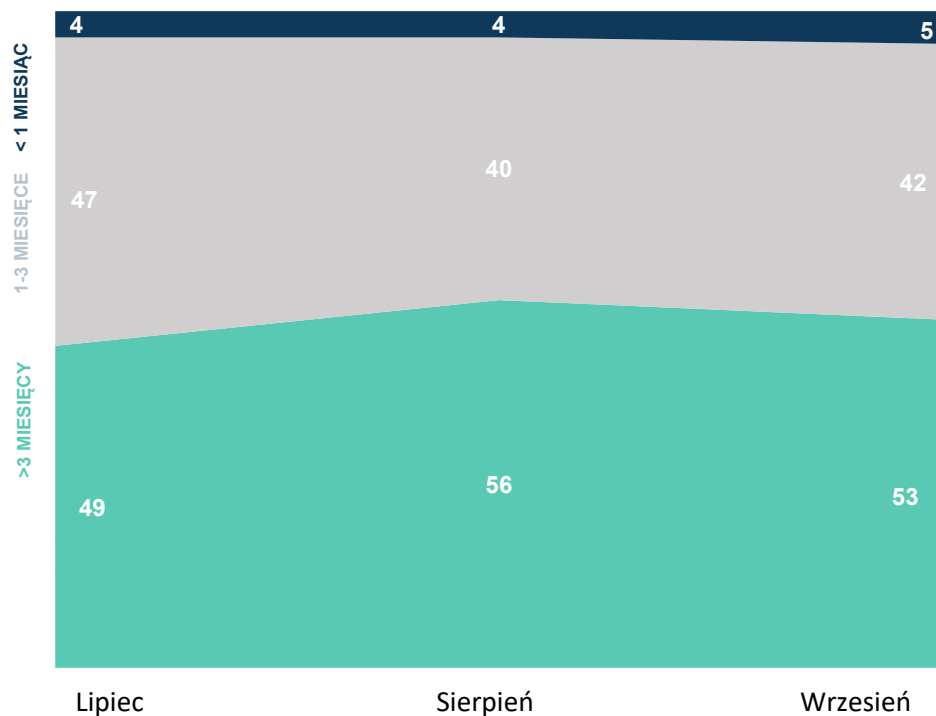
Więcej niż co trzecia firma uważa, że trudniej jest uzyskać dostęp do finansowania zewnętrznego

W III kw. nieznacznie zwiększył się udział firm deklarujących trudniejszy dostęp do finansowania zewnętrznego, wzrósł o 2 pkt. proc. do poziomu 35 proc. Udział firm, które dostrzegły ułatwienie w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania we wrześniu wyniósł zaledwie 2 proc.

Ocena dostępu do finansowania zewnętrznego na koniec kwartału była gorsza niż na początku II kw., gdy co czwarta firma w kwietniu i maju uważała, że trudniej jest uzyskać dostęp do finansowania zewnętrznego. Ma to związek z podwyżkami stóp procentowych oraz zacieśnieniem polityki kredytowej w bankach.

Ocena płynności finansowej firmy

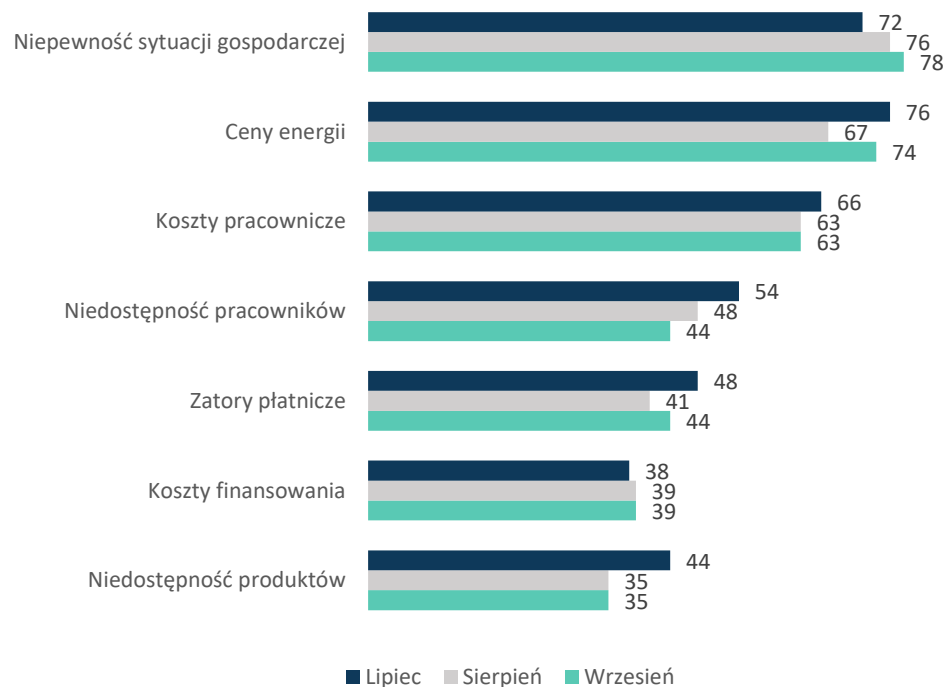

Płynność finansowa stabilna

W sierpniu i wrześniu ponad połowa firm deklarowała, że dysponuje środkami finansowymi pozwalającymi na funkcjonowanie na rynku powyżej 3 miesięcy. W sierpniu, jak i we wrześniu czterech na dziesięciu przedsiębiorców dysponowało środkami pozwalającymi funkcjonować pomiędzy 1-3 miesiącami.

Jednocześnie na niskim i stabilnym poziomie (4-5 proc.) pozostawał w III kwartale udział firm, które nie miały środków na działanie dłużej niż miesiąc.

Znaczenie barier działalności

Największe bariery stanowią niepewność sytuacji gospodarczej oraz ceny energii

We wrześniu niepewność sytuacji gospodarczej, ponownie jak w poprzednich miesiącach, została wskazana jako największa bariera w działalności - tak twierdzi niemal 78% badanych firm. Zdaniem przedsiębiorców dużą lub bardzo dużą barierą są rosnące ceny energii (74 proc.) oraz koszty pracownicze (63 proc.).

Od początku roku niepewność sytuacji gospodarczej oraz ceny energii były eksponowane przez przedsiębiorców jako główne bariery prowadzenia działalności gospodarczej. Wskazania na ceny energii to konsekwencja ich wzrostu oraz trwających przygotowań do sezonu zimowego.

Komentarz PIE

19

Niestety, po wakacjach w firmach nie widać optymizmu. Mamy kolejny miesiąc, w którym MIK jest pod kreską, osiągając wartość 94,1. Jest ona niższa o 4,5 pkt. w porównaniu z sierpniem i zbliża się do najniższego w tym roku odczytu, który miał miejsce w lutym (93,0), gdy światową gospodarką wstrząsnął kolejny po pandemii szok w postaci wojny w Ukrainie. Jest także duża różnica między obecnym odczytem a odczytem wrześniowym sprzed roku, w którym MIK osiągnął poziom 109,6 pkt. a gospodarka „łapała oddech” po pandemii. Obecnie, do niepewności sytuacji gospodarczej, z którą dopiero uczymy się żyć, dochodzą ogromne wzrosty cen energii, co jest jednym z efektów wojny Putina.

O słabszym m/m wyniku wrześniowego MIK zdecydowały niekorzystne zmiany w aż sześciu na siedem komponentów. Jedynie w zatrudnieniu mamy równocześnie przewagę nastrojów pozytywnych i wzrost wartości MIK m/m. W inwestycjach, nowych zamówieniach, wartości sprzedaży oraz mocach produkcyjnych wartości MIK są poniżej 100 pkt. Nie tylko MIK sygnalizuje słabe nastroje przedsiębiorców. Najnowszy (sierpniowy) indeks PMI dla polskiego przemysłu spadł znacznie poniżej progu 50 pkt. (do poziomu 40,9 pkt.). Niska ocena zarówno dotycząca przyszłych zamówień, jak i bieżącej produkcji zapowiada spowolnienie gospodarcze. We wrześniowym badaniu inwestycje uzyskały najłabszy wynik od stycznia 2022 r. i gorszy aż o 18,9 pkt. w porównaniu do września 2021 r. Budzi to niepokój o przyszły rozwój i konkurencyjność przedsiębiorstw. Zwłaszcza, że już drugi raz w tym roku (pierwszy był w lutym) moce produkcyjne spadły poniżej progu neutralnego. Podobnie jest z nowymi zamówieniami, w których już trzeci miesiąc z rzędu odnotowaliśmy spadek nastrojów.

Biorąc pod uwagę wielkość przedsiębiorstw, największy spadek odnotowano w firmach dużych. Wartość wskaźnika MIK spadła tu aż o 5,7 pkt m/m do poziomu 93,8 pkt. i jest to najniższa wartość w historii pomiaru. Jedynie w firmach średnich pozytywne nastroje jeszcze przeważają nad negatywnymi (100,7 pkt.), przy jednoczesnym najmniejszym spadku m/m (-1,1 pkt.). Natomiast negatywne nastroje we wrześniu widać we wszystkich branżach, przy czym na handel oraz produkcję prawdopodobnie źle wpływają zmieniające się zachowania konsumentów.

Niepewność sytuacji gospodarczej i rosnące ceny energii od początku roku są uważane przez firmy za dwie największe bariery prowadzenia działalności gospodarczej. Warto jednak zauważyć, że ocena znaczenia uciążliwości barier dla prowadzenia biznesu wzrosła niemal we wszystkich komponentach.

Spowolnienie gospodarcze widać już bardzo wyraźnie i sytuacja ta wymaga przyjęcia nowych strategii prowadzenia biznesu.

Wrześniowe odczyty MIK w pełni potwierdzają minorowe nastroje widoczne także w innych badaniach, a także informacjach płynących ze sfery gospodarczej. Niestety, znacznie spadł komponent inwestycyjny. Po pierwsze, jest to związane z rosnącymi kosztami finansowania. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w rosnącej przewadze odsetka firm dostrzegających rosnące utrudnienia w dostępie do finansowania wobec odsetka firm twierdzących, iż dostęp do finansowania jest coraz łatwiejszy. Na początku tego roku przewaga ta wynosiła 18 pkt. proc., podczas gdy w badaniach sierpniowym i wrześniowym wynosiła już 32 pkt. proc. Brak chęci firm do inwestowania jest także związany z wciąż utrzymującym się wysokim poziomem niepewności gospodarczej.

Optymizmem nie napawają również wskaźniki dotyczące zatrudnienia oraz wynagrodzeń utrzymujące się na pozytywnych poziomach. Strukturalny niedobór wysokiej jakości pracowników na rynku powoduje, iż firmy będą się decydować na redukcję zatrudnienia w ostatniej kolejności. Pracodawcy zdają sobie sprawę z wyzwania, jakim będzie odzyskanie dobrych pracowników w momencie poprawy koniunktury. Utrzymująca się gotowość do podwyżek płac jest w dużym stopniu pochodną tej sytuacji, a także wysokiego poziomu inflacji.

Nie jest zaskoczeniem, że swoją sytuację najgorzej oceniają mikroprzedsiębiorcy. Warto natomiast zwrócić uwagę na wysoką dynamikę spadku wskaźnika dla firm dużych. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, iż nieco częściej niż firmy mniejsze są one zależne nie tylko od koniunktury lokalnej, ale także od szerszego kontekstu krajowego i międzynarodowego. Właśnie w te firmy uderzają pogarszające się nastroje na rynkach największych partnerów handlowych Polski, przede wszystkim w Niemczech. Koresponduje z tym pogarszanie się wskaźnika w firmach produkcyjnych. Dalsze wyniki MIK będą zależęć w dużym stopniu od rozwoju sytuacji na rynku energetycznym determinującym najbliższą przyszłość europejskiej i naszej gospodarki.

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE i BGK.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE i BGK w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Bank Gospodarstwa Krajowego to polski bank rozwoju – jedyna taka instytucja w Polsce. Bank aktywnie wspiera rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Realizując strategiczne projekty rozwojowe finansuje m.in. największe inwestycje infrastrukturalne, zwiększa dostęp Polaków do mieszkań oraz pobudza przedsiębiorczość polskich firm w kraju i za granicą. Jest inwestorem w funduszach, których aktywami zarządza Polski Fundusz Rozwoju. Pracownicy banku mają wysokie kompetencje w realizacji projektów służących rozwojowi kraju. Dbając o zrównoważony rozwój kraju, Bank jest obecny w każdym regionie Polski. W 2018 r. rozpoczął ekspansję, otwierając przedstawicielstwa zagraniczne, które dziś działają już w Brukseli, Frankfurtie i Londynie. BGK ma unikalne doświadczenie w finansowaniu, inwestowaniu, udzielaniu poręczeń i gwarancji oraz dystrybucji funduszy unijnych. Odgrywa znaczącą rolę w realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która jest kluczowym dokumentem w polityce gospodarczej Polski. Podstawą działalności BGK jest odpowiedzialny, etyczny i zrównoważony biznes, dlatego Bank podejmuje szereg inicjatyw promujących przedsiębiorczość, innowacje, ekologię oraz uczciwe traktowanie pracowników, partnerów i klientów.